ЗАТВЕРДЖУЮ
Ректор Національного університету
«Одеська юридична академія»

_____ Олег ТОДОЩАК

«__11__» ____11_____2024 року

ВИСНОВОК

Національного університету «Одеська юридична академія» щодо дисертації Драгунова Віталія Вікторовича на тему: «Забезпечення прав при затриманні окремої категорії осіб», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», затвердженої Вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» № 3 від 04 грудня 2021 року

Витяг
з протоколу засідання фахового семінару кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія» № 8 від 11 листопада 2024 року

Присутні:

Завідувач кафедри кримінального процесу, д. ю. н., професор Торбас О.О;
професор кафедри кримінального процесу, д.ю.н., професор Аленін Ю.П – ***головуючий на засіданні***;
професор кафедри кримінального процесу, д.ю.н., професор Дрьомін В.М.;
професор кафедри кримінального процесу, д.ю.н., доцент Ракіпова І.В.;
доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н., доцент Стоянов М.М.;
доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н., доцент Волошина В.К.;
доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н., доцент Пожар В.Г.;
доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н., доцент Гуртієва Л.М.; - ***науковий керівник***;
доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н., доцент Мурзановська А.В.;
доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н., доцент Смирнов М.І.
доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н., доцент Федчун Н.О.;
доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н., доцент Підгородинська А.В.;
доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н., доцент Цитряк В.Я.;
доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н., доцент Степаненко А.С.;
доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н., доцент Завтур В.А.

З присутніх науково-педагогічних працівників кафедри 4 докторів юридичних наук та 11 співробітників кафедр (доценти кафедри кримінального

процесу і кандидати юридичних наук) – фахівців за профілем поданої на розгляд дисертації.

Порядок денний:

Обговорення дисертаційного дослідження Драгунова Віталія Вікторовича на тему: «Забезпечення прав при затриманні окремої категорії осіб», поданого на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» щодо рекомендації до разового публічного захисту дисертації у спеціалізованій вченій раді.

Слухали:

Доповідь здобувача ступеня вищої освіти доктора філософії Драгунова Віталія Вікторовича на тему: «Забезпечення прав при затриманні окремої категорії осіб», поданої на здобуття вищої освіти доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Доповідач обґрунтував актуальність обраної теми, визначив мету, завдання, методологію дисертаційного дослідження, охарактеризував його об'єкт та предмет, виклав науково-практичну значимість роботи, надав відомості щодо впровадження результатів дослідження.

Обґрунтовуючи вибір дисертаційного дослідження, здобувач зазначає, що Для вітчизняного кримінального процесуального законодавства доволі традиційним є надання певних додаткових гарантій правового захисту окремим категоріям осіб, що обіймають посади або займаються професійною діяльністю, яка пов'язана із виконанням важливих політичних або правозахисних функції. Такий підхід є правомірним винятком із загальної засади рівності всіх перед законом і судом, що виправдовується загальним суспільним інтересом.

У КПК України 2012 року провадження щодо окремої категорії осіб було виокремлено в особливий диференційований порядок, передбачений главою 37. Правильне тлумачення та застосування норм, що закріплені у ньому мають вкрай важливе значення для забезпечення реалізації встановлених у ст. 2 КПК України завдань кримінального провадження в частині застосування до кожного учасника належної правової процедури.

Водночас, відповідні положення КПК України не є стабільними та піддавалися неодноразовим змінам та доповненням. Ці новели стосувалися переважно такого аспекту як забезпечення права на свободу та особисту недоторканість окремої категорії осіб. Зокрема, межах конституційної реформи 2019 року, Законом України № 388-IX від 18 грудня 2019 року було змінено процесуальний порядок затримання суддів та народних депутатів України, а також обрання до них запобіжних заходів. Оновлення законодавства у цьому аспекті актуалізували наукове дослідження питань правової регламентації та практики застосування відповідних норм КПК України.

Питанням здійснення кримінального провадження щодо окремої категорії осіб, зокрема, проблемам їх затримання присвячені низка дисертаційних досліджень, серед яких: С.В. Свириденко «Досудове розслідування у кримінальному провадженні щодо осіб, які користуються недоторканністю»

(2018), Є.А. Котець «Розслідування злочинів щодо осіб, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище» (2018), О.В. Сачко «Забезпечення верховенства права при застосуванні особливих форм, порядків та режимів кримінального провадження» (2019), І.С. Ганенко «Імунітети у кримінальному процесі України» (2020), О.М. Посвистак «Кримінальне провадження щодо окремої категорії осіб» (2021), А.О. Козаченко «Кримінально-процесуальна діяльність прокурора в кримінальному провадженні щодо окремої категорії осіб» (2023) та інші.

Однак, питання забезпечення прав при затриманні окремої категорії осіб досі не були досліджені на монографічному рівні. Це обумовило вибір теми дисертаційного дослідження.

Метою дисертаційного дослідження є вирішення наукового задання, яке полягає у визначенні теоретичних основ та прикладних положень, пов'язаних із забезпеченням прав окремої категорії осіб при здійсненні їх затримання.

Для досягнення поставленої мети у дисертації вирішувались такі завдання:

- визначити стан наукового дослідження інституту затримання у кримінальному процесі;
- уточнити поняття, правову природу та види затримання у кримінальному процесі;
- визначити основні міжнародно-правові стандарти забезпечення прав затриманих осіб у кримінальному провадженні;
- сформулювати пропозиції щодо визначення кола осіб, щодо яких здійснюється особливий порядок кримінального провадження;
- визначити гарантії прав та свобод осіб, щодо яких застосовується особливий порядок кримінального провадження;
- вирішити основні теоретичні та практичні проблеми забезпечення прав при здійсненні затримання судді;
- вирішити основні теоретичні та практичні проблеми забезпечення прав при здійсненні затримання народних депутатів України;
- вирішити основні теоретичні та практичні проблеми забезпечення прав при здійсненні затримання інших осіб, щодо яких здійснюється особливий порядок кримінального провадження;
- сформулювати пропозиції щодо вдосконалення кримінального процесуального законодавства в частині забезпечення прав при затриманні окремої категорії осіб.

Об'єктом дослідження є правовідносини, що виникають у зв'язку із забезпеченням прав при здійсненні затримання окремої категорії осіб.

Предметом дослідження є забезпеченням прав окремої категорії осіб при здійсненні їх затримання.

Методи дослідження. Методологічним підґрунтям дисертаційного дослідження виступає комплекс філософських, загальнонаукових та спеціально-

наукових методів наукового пізнання. За допомогою діалектичного методу уточнено поняття затримання, його місце в системі заходів забезпечення кримінального провадження (підрозділ 1.2). Системний метод та метод системно-структурного аналізу використовувався при формулюванні критеріїв класифікації затримання за чинним кримінальним процесуальним законодавством (підрозділ 1.2), систематизації міжнародних стандартів забезпечення прав затриманих осіб (підрозділ 1.3), а також удосконалення кола осіб, що віднесені законом до окремої категорії осіб в контексті положень глави 37 КПК України (підрозділ 2.1). За допомогою функціонального методу розкрито зв'язок між публічними функціями та професійною діяльністю, яку здійснюють особи, віднесені до окремої категорії та обсягом імунітету, що надається ним відповідно до КПК України та окремих законів (підрозділи 2.1, 2.2, 3.1-3.3). Формально-юридичний метод використовувався при дослідженні положень Конституції України, міжнародно-правових актів, кримінального процесуального законодавства України, рішень Європейського суду з прав людини (розділи 1,2,3). За допомогою порівняльно-правового методу було проаналізовано та зіставлено положення кримінального процесуального законодавства України та окремих зарубіжних країн, що встановлюють обсяг кримінального процесуального імунітету окремої категорії осіб, у тому числі в аспекті особливостей їх затримання (підрозділи 1.2, 2.1, 2.2, 3.2, 3.3.). Логіко-нормативний метод використовувався при формулюванні змін та доповнень до КПК України та окремих законів України (підрозділи 1.3, 2.1., 2.2., 3.1-3.3).

Теоретичну основу дисертаційного дослідження складають праці вітчизняних та зарубіжних учених в галузі конституційного, адміністративного, кримінального, кримінального процесуального права, організації судових та правоохоронних органів тощо.

Нормативну основу дослідження становлять Конституція України, міжнародно-правові акти, Кримінальний процесуальний кодекс України, окремі закони України, що визначають правовий статус осіб, що віднесені до окремої категорії (Закон України «Про судоустрій і статус суддів», Закон України «Про Вищий антикорупційний суд», Закон України «Про статус народного депутата України», Закон України «Про Конституційний Суд України», Виборчий кодекс України, Закон України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», Закон України «Про прокуратуру», Закон України «Про Рахункову палату», Закон України «Про статус депутатів місцевих рад», Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України», Закон України «Про запобігання корупції»), акти законодавства окремих зарубіжних країн (Грузії, Естонської Республіки, Республіки Казахстан, Республіки Молдова, Латвійської Республіки, Республіки Польща, Федеративної Республіки Німеччина), підзаконні нормативно-правові акти.

Емпіричну базу дисертаційного дослідження становлять: рішення Європейського суду з прав людини, рішення Конституційного Суду України, постанови Верховного Суду, судові рішення, розміщені у Єдиному державному реєстрі судових рішень, рішення Вищої ради правосуддя.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що дисертація є першим спеціальним комплексним дослідження теоретичних та практичних аспектів забезпечення прав при затриманні окремої категорії осіб на основі положень КПК України 2012 року.

У межах проведеного наукового дослідження одержано такі результати, що мають наукову новизну:

вперше:

– запропоновано здійснювати класифікацію осіб, яких відповідно до ст. 480 КПК України віднесено до окремої категорії за такими критерієм як характер встановлених у законі гарантій незалежності та невтручання у їх діяльність (особи, які відповідно до закону наділяються кримінальним процесуальним імунітетом; особи, чия діяльність відповідно до закону забезпечується особистими гарантіями незалежності та заборони будь-якого незаконного впливу, тиску або втручання; особи, що залучені до процесу, який відповідно до закону є захищеним від протиправного втручання);

– обґрунтовано доцільність віднесення до окремої категорії осіб, які обіймають посаду прокурора прокуратури відповідно до ст. 15 Закону України «Про прокуратуру, працівників Державного бюро розслідувань, Директора та працівників Бюро економічної безпеки;

– обґрунтовано необхідність нормативного закріплення обов'язку слідчого, прокурора, повідомляти Генерального прокурора України (виконувача обов'язків Генерального прокурора) про отримання ними з будь-яких джерел відомостей, що можуть свідчити про вчинення суддею Вищого антикорупційного суду, народним депутатом України;

– сформульовано висновок про те, що ухвала слідчого судді про застосування запобіжного заходу щодо судді не може бути постановлена з підстав обґрунтованості підозри у вчиненні кримінального правопорушення, яке не було предметом розгляду Вищої ради правосуддя;

– обґрунтована доцільність впровадження такої нормативної регламентації, за якої народний депутат може бути затриманий без ухвали слідчого судді у разі, якщо останнього застали під час вчинення або безпосередньо після вчинення будь-якого тяжкого або особливо тяжкого злочину;

– обґрунтована доцільність участі представника ради адвокатів регіону при розгляді слідчим суддею, судом клопотання про обрання запобіжного заходу щодо адвоката, тимчасовий доступ до його речей і документів ;

– сформульована доктринальна модель особливостей порядку притягнення до кримінальної відповідальності Уповноваженого Верховної ради з прав

людини, за якої його затримання, застосування до нього запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою та домашнього арешту, обшук, огляд його житла чи іншого володіння, особистий обшук не допускається без згоди Верховної Ради України (крім випадків затримання безпосередньо на місці вчинення кримінального правопорушення), а клопотання про дозвіл на його затримання з метою приводу, обрання та продовження щодо нього запобіжного заходу, обшуку, огляду житла, іншого володіння, тимчасового доступу до речей і документів, негласних (слідчих) розшукових дій мають бути погоджені виключно Генеральним прокурором України (особою, яка виконує обов'язки Генерального прокурора України);

– запропоновано встановити у положеннях ст. 482 КПК України граничний строк затримання судді без згоди Вищої ради правосуддя;

удосконалено:

– наукові підходи щодо класифікації затримання, зокрема, запропоновано здійснювати її за такими критеріями як: залежно від ситуаційних умов здійснення затримання, залежно від диференціації кримінальної процесуальної форми, залежно від суб'єкта, щодо якого здійснюється затримання, залежно від сфери реалізації затримання;

– пропозиції законодавчого розширення переліку клопотань про застосування заходів, що обмежують права і свободи народного депутата України, які мають бути погоджені Генеральним прокурором України та віднесення до них клопотання про дозвіл на затримання з метою приводу, обрання та продовження строку дії запобіжних заходів щодо народного депутата України, арешт майна народного депутата України, тимчасовий доступу до речей і документів, які перебувають у володінні народного депутата України або містять інформацію щодо нього, обшуку, негласних слідчих розшукових (дій) ;

– пропозиції щодо вимог до змісту рішення Вищої ради правосуддя за наслідками розгляду подання про надання згоди на затримання судді, утримання його під вартою та арештом;

– доктринальну модель процесуального порядку затримання адвоката, відповідно до якої його не може бути затримано без ухвали слідчого судді за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення, що безпосередньо пов'язане із його професійною діяльністю;

– положення щодо меж застосування особливого порядку кримінального провадження, передбаченого Главою 37 КПК України, а саме обґрунтовано підхід, за якого такий порядок має бути застосований виключно у випадках, якщо на момент внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного державного реєстру досудових розслідувань особа обіймала посаду або мала статус, визначений ст. 480 КПК України незалежно від моменту вчинення діяння;

набуло подальшого розвитку:

– дефініція затримання як є короткочасного запобіжного заходу, що полягає у короткочасному позбавленні особи свободи, що застосовується з метою припинення кримінального правопорушення, забезпечення доказів, а також доставлення особи до слідчого судді, суду для вирішення питання про її звільнення або обрання до неї запобіжного заходу;

– позиція про те, що бездіяльність Генерального прокурора, яка полягає у невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань може бути оскаржена у загальному порядку, передбаченому Главою 26 КПК України;

– пропозиція нормативного закріплення обов'язку Вищої ради правосуддя під час розгляду подання про надання згоди на затримання судді, утримання його під вартою чи арештом перевірити, чи не є воно формою протиправного втручання у діяльність судді та порушенням гарантій його незалежності;

– аргументи на користь оптимізації переліку клопотань, які можуть бути розглянуті слідчим суддею без участі народного депутата України.

Після завершення доповіді Драгунов В.В. відповідав, присутніми поставлені такі запитання:

Завідувач кафедри кримінального процесу, д.ю.н., професор Торбас О.О. запитав, які ознаки та критерії об'єднують суб'єктів, віднесених Главою 37 КПК України до окремої категорії осіб ?

Драгунов В.В. відповів, що модель кримінального провадження, передбаченого Главою 37 КПК України частково заснована на теорії кримінального процесуального імунітету, адже деякі особи, що входять до окремої категорії наділяються ним відповідно до закону. Мова йде про суддів, народних депутатів України, суддів КСУ, Уповноваженого Верховної Ради з прав людини, адвокатів, депутатів місцевих рад, Голову та заступник голови НАЗК.

Іншим критерієм, що об'єднує більшість суб'єктів, які складають окрему категорію осіб, є встановлення у актах законодавства, що регламентує їх статус, загального принципу незалежності та заборони будь-якого незаконного впливу, тиску або втручання у їх діяльність. Такий принцип сформульований, зокрема, щодо членів Рахункової палати (ч.4 ст. 3 ЗУ «Про Рахункову палату»), членів Вищої Ради правосуддя (ч.4 ст. 21 ЗУ «Про Вищу Раду правосуддя»), членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України (ч.11 ст. 94 ЗУ «Про судоустрій і статус суддів»), працівників НАБУ (ч.3 ст. 4 ЗУ «Про Національне антикорупційне бюро України»).

Також заслуговує на увагу той факт, що кандидати на пост Президента України не мають спеціальних особистих законодавчих гарантій невтручання у їх діяльність, але відповідно до п.3 ч.1 ст. 21 Виборчого кодексу України однією

із засад виборчого процесу визнається законність та заборона протиправного втручання будь-кого у виборчий процес . У даному випадку відповідна гарантія має не особистий характер, а обумовлена політико-правовим процесом, у який залучена особа.

Професор кафедри кримінального процесу, д.ю.н., доцент Ракіпова І.В. запитала, яку, на думку здобувача, мету має затримання як захід забезпечення кримінального провадження?

Драгунов В.В. відповів, що затримання як окрема процесуальна дія не спрямована на збирання або перевірку доказів, що є визначальною ознакою слідчих (розшукових) дій відповідно до ч.1 ст. 223 КПК України. Якщо, наприклад, вести мову про затримання уповноваженою службовою особою в порядку ст. 208 КПК України, то слід відзначити, що збирання та вилучення доказів відбувається в ході особистого обшуку особи (ч.6 ст. 208 КПК України). Затримання у цьому значенні виступає заходом, спрямованим на досягнення дієвості особистого обшуку. Із цього випливає висновок про те, що затримання є заходом забезпечення кримінального провадження, спрямованим на забезпечення належної поведінки затриманої особи, а також забезпечення отримання доказів.

Доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н., доцент Волошина В.К. запитала, як правильно визначати межі застосування особливого порядку кримінального провадження, передбаченого Главою 37 КПК України ?

Драгунов В.В. відповів, що у науці кримінального процесу та у законодавстві неоднозначно вирішується питання про межі застосування особливого порядку кримінального провадження, передбаченого Главою 37 КПК України. У правозастосовній практиці не виключені випадки, коли особа вчинила кримінальне правопорушення, перебуваючи на певній посаді, а на час здійснення кримінального провадження вже її не обіймає. Можлива й протилежна ситуація, коли діяння, що містить ознаки кримінального правопорушення було вчинене до того, як особа отримала відповідний статус, а провадження здійснюється вже після його набуття. Слід відзначити, що положення ст. 480 КПК України, так само як інші положення кодексу це питання не регламентують.

Якщо звернутись до досвіду зарубіжних країн у цьому контексті, слід відзначити, що у світовій практиці є приклади, коли законодавець цей аспект визначив абсолютно точно. Наприклад, у КПК Республіки Казахстан є ст. 546, яка має назву «Межі застосування особливостей провадження щодо осіб, які володіють привілеями та імунітетом від кримінального переслідування», яка передбачає, що особливий порядок не застосовується до осіб, перебування яких

на відповідній посаді на момент реєстрації приводу до початку досудового розслідування за передбаченими законом підставами припинено.

Ми вважаємо, що моментом, який визначає підстави для застосування до особи особливого порядку, передбаченого главою 37 КПК України має бути внесення відомостей до ЄРДР, адже в окремих нормах зазначеної глави певні гарантії поширюються у тому числі й на цю процесуальну дію.

Водночас, ми переконані, що у даному положенні має бути коректно визначено коло осіб, адже, наприклад, щодо адвоката та кандидата в Президенти України неприйнятним буде формулювання «перебування на посаді», оскільки мова йде про певний статус. Крім того, більш чітко має бути прописано у положеннях КПК України те, щодо якого кола діянь поширюється особливий порядок.

Доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н., доцент Завтур В.А. запитав, чи може, на думку здобувача, бути належним способом повідомлення про підозру окремої категорії осіб не безпосереднє вручення їм повідомлення підозру, а вжиття заходів для його вручення у спосіб, передбачений КПК України для повідомлень ?

Драгунов В.В. відповів, що із положень ст. 481 КПК України не достатньо точно випливає висновок про те, чи може бути належним способом повідомлення про підозру окремої категорії осіб не безпосереднє вручення їм повідомлення підозру, а вжиття заходів для його вручення у спосіб, передбачений КПК України для повідомлень у випадку, якщо воно було складене та підписане, але безпосередньо вручити його не видається можливим через невстановлення місцезнаходження такої особи.

У науковій літературі, як правило, наголошується на тому, що вручення окремій категорії осіб повідомлення про підозру має бути безпосереднім.

Судова практика сьогодні йде таким шляхом, що вжиття заходів для вручення особі повідомлення про підозру окремій категорії осіб та набуття ними статусу підозрюваного у зв'язку із цим вважається належною правовою процедурою.

Безумовно, особисте вручення повідомлення про підозру будь-якій особі, у тому числі й окремій категорії осіб є пріоритетним порядком, але як показує досвід, альтернативний спосіб набуття особою статусу підозрюваного, передбачений п.1 ст. 42 КПК України є актуальним, особливо у період повномасштабного вторгнення, що породив нові виклики. Тому подібну практику ми вважаємо правильною та такою, що обумовлена вимогами часу. Крім того, ми переконані, що з метою зняття усіх сумнівів щодо того, якою має бути належна процедура повідомлення про підозру окремої категорії осіб, цей аспект має знайти пряме відображення у положеннях КПК України.

Доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н., доцент Пожар В.Г. запитав, чи може суддя, затриманий під час вчинення злочину або безпосередньо після його вчинення оскаржити своє затримання в порядку ст. 206 КПК України ?

Драгунов В.В. відповів, що у судовій практиці є випадки, коли судді задля звільнення з-під варти використовували засіб юридичного захисту, передбачений ст. 206 КПК і це є правильним підходом.

Основною проблемою при розгляді відповідних клопотань є правильна ідентифікація моменту, коли перебування судді в умовах несвободи стає свавільним. Наприклад, це питання піднімалося в ухвалі слідчого судді Шевченківського районного суду м. Києва від 21 квітня 2017 року у якій за результатами перевірки обґрунтованості затримання судді за підозрою у вчиненні діяння, за яке встановлена кримінальна відповідальність, було зазначено, слідчим суддею не встановлено, що затримання судді було проведено з порушенням вимог ч. 1 ст. 482 КПК України, оскільки суддю затримано під час вчинення тяжкого злочину і таке затримання є необхідним для забезпечення збереження доказів злочину, тому у даному випадку згоди Вищої ради правосуддя на затримання судді не потрібно.

Іншою проблемою при розгляді клопотань в порядку ст. 206 КПК України є покладення на сторону захисту тягаря доказування того, що мета такого затримання (відповідно до ст. 482 КПК України полягає у попередженні вчинення злочину, відверненні чи попередженні наслідків злочину або забезпеченні збереження доказів цього злочину) досягнута. Така практика є цілком неправильною, адже у ч.5 ст. 206 КПК України прямо передбачено, що саме орган державної влади чи посадова особа, під вартою яких тримається особою зобов'язані довести існування передбачених законом підстав для затримання особи без ухвали слідчого судді, суду (п.1 ч.5 ст. 206 КПК України).

Доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н., доцент Підгородинська А.В. запитала, який злочин слід вважати «пов'язаним із насильством» у контексті тлумачення підстав затримання народного депутата України без ухвали слідчого судді ?

Драгунов В.В. відповів, що у нормах Кримінального кодексу України загалом не розкривається поняття насильства. У літературі вже є спроби визначення переліку кримінальних правопорушень, про які йдеться у ч.2 ст. 4822 КПК України. Наприклад, висловлюються думки, що йдеться про кримінальні правопорушення, передбачені ст.ст. 115-120, 121, ч.2 ст. 186, 187 КК України. З цим можна погодитись, але водночас, слід зауважити, що такий перелік все ж не є вичерпним, адже посилання на насильство як кваліфікуючу ознаку містять диспозиції й інших статей Особливої частини КК України. Щонайменше, до них

можна віднести ще й кримінальні правопорушення, передбачені ч.2 ст. 153, ч.2,3 ст. 149, ч.1 ст. 294, ч.3 ст. 345 КК України тощо.

Однак ми переконані, що таке формулювання не є досконалим. По-перше, якщо звернутись до наведеного вище європейського досвіду регламентації кримінального процесуального аспекту парламентського імунітету, можна виділити три основні моделі формулювання підстав його обмеження – 1) затримання безпосередньо на місці вчинення кримінального правопорушення (незалежно від його тяжкості); 2) затримання безпосередньо на місці вчинення кримінального правопорушення; 3) вчинення кримінального правопорушення певного ступеня тяжкості. Вказівка на спосіб вчинення кримінального правопорушення не є поширеним підходом до формулювання моделі підстав втрати парламентського імунітету.

Доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н., доцент Мурзановська А.В. запитала, чи звертався здобувач до зарубіжного досвіду праввої регламентації кримінального провадження щодо окремої категорії осіб в ході свого дослідження ?

Драгунов В.В. відповів, що у ході свого дослідження звертався до законодавства таких країн як Грузія, Естонська Республіка, Республіка Казахстан, Республіка Молдова, Латвійська Республіка, Республіка Польща, Федеративна Республіка Німеччина.

Аналіз законодавства означених країн став у нагоді при формулюванні висновків щодо уточнення поняття затримання у КПК України, визначення меж застосування особливого порядку кримінального провадження, передбаченого Главою 37 КПК України, удосконалення процесуального порядку затримання народних депутатів України та адвокатів.

Після відповідей на запитання виступила **науковий керівник** – доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н., доцент Гуртієва Людмила Миколаївна.

Науковий керівник зазначила, що дисертанту вдалося повністю виконати поставлені завдання дослідження завдяки використанню сукупності загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання, зокрема таких як: діалектичний, метод системно-структурного аналізу, функціональний метод, формально-юридичний метод, порівняльно-правовий метод, а також логіко-нормативний метод.

Дисертація має наукову новизну, оскільки є першим в Україні комплексним монографічним дослідженням, присвяченим проблемам забезпечення прав при затриманні окремої категорії осіб.

Вагоме теоретичне та практичне значення має пропозиція автора здійснювати класифікацію осіб, яких відповідно до ст. 480 КПК України віднесено до окремої категорії за такими критерієм як характер встановлених у законі гарантій незалежності та невтручання у їх діяльність (особи, які відповідно до закону наділяються кримінальним процесуальним імунітетом; особи, чия діяльність відповідно до закону забезпечується особистими гарантіями незалежності та заборони будь-якого незаконного впливу, тиску або втручання; особи, що залучені до процесу, який відповідно до закону є захищеним від протиправного втручання).

Слушною є розроблена автором доктринальна модель порядку притягнення до кримінальної відповідальності Уповноваженого Верховної ради з прав людини, за якої його затримання, застосування до нього запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою та домашнього арешту, обшук, огляд його житла чи іншого володіння, особистий обшук не допускається без згоди Верховної Ради України (крім випадків затримання безпосередньо на місці вчинення кримінального правопорушення), а клопотання про дозвіл на його затримання з метою приводу, обрання та продовження щодо нього запобіжного заходу, обшуку, огляду житла, іншого володіння, тимчасового доступу до речей і документів, негласних (слідчих) розшукових дій мають бути погоджені виключно Генеральним прокурором України (особою, яка виконує обов'язки Генерального прокурора України).

Теоретико-прикладне значення мають також висновки автора щодо: 1) обґрунтування доцільності впровадження такої нормативної регламентації, за якої народний депутат може бути затриманий без ухвали слідчого судді у разі, якщо останнього застали під час вчинення або безпосередньо після вчинення будь-якого тяжкого або особливо тяжкого злочину; 2) обґрунтування доцільності участі представника ради адвокатів регіону при розгляді слідчим суддею, судом клопотання про обрання запобіжного заходу щодо адвоката, тимчасовий доступ до його речей і документів ; 3) необхідності встановлення у положеннях ст. 482 КПК України граничний строк затримання судді без згоди Вищої ради правосуддя; 4) пропозиції законодавчого розширення переліку клопотань про застосування заходів, що обмежують права і свободи народного депутата України, які мають бути погоджені Генеральним прокурором України тощо.

Дисертація містить й інші положення, що мають важливе теоретичне та прикладне значення та наукову новизну.

Основні положення дисертаційного дослідження відображені у семи наукових публікаціях, у тому числі у чотирьох статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях, перелік яких затверджено МОН України, а також трьох тезах доповідей на науково-практичних конференціях. Дисертація становить самостійне дослідження, викладені у дисертації висновки і пропозиції становлять особистий здобуток автора.

Результати дисертаційного дослідження В.В. Драгунова можуть бути використані як для подальших наукових розвідок проблем забезпечення прав при здійсненні затримання окремої категорії осіб, так і у правозастосовній діяльності для забезпечення єдності при застосуванні відповідних норм кримінального процесуального законодавства.

У процесі підготовки дисертації Драгунов Віталій Вікторович плідно співпрацював з науковим керівником протягом усього терміну навчання в аспірантурі, результатом чого є написання дисертаційного дослідження. Здобувач виконав індивідуальний план наукової роботи та індивідуальний навчальний план у повному обсязі. Всі заплановані види робіт були виконані своєчасно.

Щодо загальної оцінки роботи Драгунова Віталія Вікторовича у процесі підготовки дисертації та виконання індивідуального плану наукової роботи та індивідуального навчального плану вона оцінюється на відмінно.

Викладене дозволяє зробити висновок про те, що дисертація Драгунова Віталія Вікторовича на тему: «Забезпечення прав при затриманні окремої категорії осіб» є самостійним науковим дослідженням, яке відповідає всім встановленим вимогам, може бути рекомендована до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії них наук за спеціальністю за спеціальністю 081 Право, галузі знань 08 Право у разовій спеціалізованій вченій раді, а її автор заслуговує, на основі захисту, присвоєння наукового ступеня доктора філософії.

У **обговоренні** дисертаційного дослідження брали участь:

Доктор юридичних наук, професор Торбас О.О. відзначив високий рівень дослідження, його ґрунтовність, високий рівень володіння здобувачем матеріалом. Звернув увагу на високий рівень роботи. Вказав на те, що робота Драгунова Віталія Вікторовича на тему: «Забезпечення прав при затриманні окремої категорії осіб», подана на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» є завершеним та якісним дослідженням, що містить наукові положення та науково обґрунтовані результати у галузі науки кримінального процесу, та може бути рекомендована до разового публічного захисту у спеціалізованій вченій раді.

Доктор юридичних наук, доцент Ракіпова І.В. відзначила високий рівень дослідження, його ґрунтовність, високий рівень володіння здобувачем матеріалом. Порадила також провести анкетування працівників правоохоронних органів задля додаткової аргументації доцільності внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України. Вказала, що робота Драгунова Віталія Вікторовича на тему: «Забезпечення прав при затриманні окремої категорії осіб», подана на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» є завершеним та якісним дослідженням, що містить наукові положення та науково обґрунтовані результати у галузі науки

кримінального процесу, та може бути рекомендована до разового публічного захисту в спеціалізованій вченій раді.

Кандидат юридичних наук, доцент Волошина В.К. відзначила обґрунтованість та повноту викладених основних наукових положень та доцільність використання розроблених практичних рекомендацій. Порадила звернути увагу на необхідність подання сформованих автором пропозицій до законодавчого органу України задля впровадження результатів дисертації у законотворчу діяльність. Відмітила значну емпіричну базу і кількість публікацій дисертанта. Зазначила, що дисертаційне дослідження Драгунова Віталія Вікторовича на тему: «Забезпечення прав при затриманні окремої категорії осіб», подане на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», може бути рекомендована до разового публічного захисту у спеціалізованій вченій раді.

Кандидат юридичних наук, доцент Завтур В.А. відзначив високий рівень дослідження, його ґрунтовність, високий рівень володіння здобувачем матеріалом. Порекомендував більш детально дослідити питання впровадження стандартів, сформульованих ЄСПЛ у національне законодавство в частині забезпечення прав при затриманні окремої категорії осіб. Зазначив, що робота Драгунова Віталія Вікторовича на тему: «Забезпечення прав при затриманні окремої категорії осіб», подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», може бути рекомендована до разового публічного захисту у спеціалізованій вченій раді.

Кандидат юридичних наук, доцент Мурзановська А.В. зазначила достатньо цікавий зміст дисертаційного дослідження, його ґрунтовність, високий рівень володіння здобувачем матеріалом. Відзначила, що робота Драгунова Віталія Вікторовича на тему: «Забезпечення прав при затриманні окремої категорії осіб», подана на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» є завершеним та якісним дослідженням, що містить наукові положення та науково обґрунтовані результати у галузі науки кримінального процесу, та може бути рекомендована до разового публічного захисту у спеціалізованій вченій раді.

Кандидат юридичних юридичних наук, доцент Пожар В.Г. констатував доцільність та слушність пропозицій та рекомендацій, відзначених у дисертаційному дослідженні. Зазначив, що дисертація Драгунова Віталія Вікторовича на тему: «Забезпечення прав при затриманні окремої категорії осіб», подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», може бути рекомендована до разового публічного захисту у спеціалізованій вченій раді.

На основі результатів обговорення присутніх на засіданні вирішили запропонувати наступний

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення дисертації Драгунова Віталія Вікторовича на тему: «Забезпечення прав при затриманні окремої категорії осіб», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Обґрунтування вибору теми дослідження. Для вітчизняного кримінального процесуального законодавства доволі традиційним є надання певних додаткових гарантій правового захисту окремим категоріям осіб, що обіймають посади або займаються професійною діяльністю, яка пов'язана із виконанням важливих політичних або правозахисних функції. Такий підхід є правомірним винятком із загальної засади рівності всіх перед законом і судом, що виправдовується загальним суспільним інтересом.

У КПК України 2012 року провадження щодо окремої категорії осіб було виокремлено в особливий диференційований порядок, передбачений главою 37. Правильне тлумачення та застосування норм, що закріплені у ньому мають вкрай важливе значення для забезпечення реалізації встановлених у ст. 2 КПК України завдань кримінального провадження в частині застосування до кожного учасника належної правової процедури.

Водночас, відповідні положення КПК України не є стабільними та піддавалися неодноразовим змінам та доповненням. Ці новели стосувалися переважно такого аспекту як забезпечення права на свободу та особисту недоторканість окремої категорії осіб. Зокрема, межах конституційної реформи 2019 року, Законом України № 388-IX від 18 грудня 2019 року було змінено процесуальний порядок затримання суддів та народних депутатів України, а також обрання до них запобіжних заходів. Оновлення законодавства у цьому аспекті актуалізували наукове дослідження питань правової регламентації та практики застосування відповідних норм КПК України.

У науці кримінального процесу проблематиці затримання присвячені наукові праці О.В. Винокурова, К.Д. Волкова, І.В. Гловюк, О.В. Гунченка, Є.В. Дояра, В.Г. Дрозд, В.А. Завтура, Д.В. Лазарєвої, Т.О. Лоскутова, Ю.В. Лук'яненка, О.В. Маника, В.В. Рогальської, Г.К. Тетерятник, О.О. Торбаса, В.І. Фаринника, Т.Г. Фоміної, Д.М. Цехана, О.О. Цимбалістенка, О.В. Шульги та ін.

Питанням здійснення кримінального провадження щодо окремої категорії осіб, зокрема, проблемам їх затримання присвячені низка дисертаційних досліджень, серед яких: С.В. Свириденко «Досудове розслідування у кримінальному провадженні щодо осіб, які користуються недоторканністю» (2018), Є.А. Котець «Розслідування злочинів щодо осіб, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище» (2018), О.В. Сачко «Забезпечення верховенства права при застосуванні особливих форм, порядків та режимів кримінального провадження» (2019), І.С. Ганенко «Імунітети у кримінальному процесі України» (2020), О.М. Посвистак «Кримінальне провадження щодо окремої категорії осіб» (2021), А.О. Козаченко «Кримінально-процесуальна діяльність прокурора в кримінальному провадженні щодо окремої категорії осіб» (2023) та інші.

Однак, питання забезпечення прав при затриманні окремої категорії осіб досі не були досліджені на монографічному рівні. Це обумовило вибір теми дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертаційне дослідження виконано в межах плану науково-дослідної роботи кафедри кримінального процесу, детективної та оперативно-розшукової діяльності Національного університету «Одеська юридична академія» «Динаміка кримінального процесуального законодавства України: досвід та перспективи» на 2016–2020 роки як складової плану науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія» «Стратегія інтеграційного розвитку України: правовий та культурний вимір» на 2016–2020 роки (державний реєстраційний номер 0116U001842), а також плану науково-дослідної роботи кафедри «Реформування кримінального процесуального, кримінально-виконавчого права та оперативно-розшукової діяльності в умовах євроінтеграції та протидії злочинності в епоху цифрового суспільства» у межах виконання теми науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія» «Правове та соціальне життя України у людиноцентристському вимірі в цифрову еру» на 2021–2025 роки.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є вирішення наукового задання, яке полягає у визначенні теоретичних основ та прикладних положень, пов'язаних із забезпеченням прав окремої категорії осіб при здійсненні їх затримання.

Для досягнення поставленої мети у дисертації вирішувались такі завдання:

- визначити стан наукового дослідження інституту затримання у кримінальному процесі;
- уточнити поняття, правову природу та види затримання у кримінальному процесі;
- визначити основні міжнародно-правові стандарти забезпечення прав затриманих осіб у кримінальному провадженні;
- сформулювати пропозиції щодо визначення кола осіб щодо яких здійснюється особливий порядок кримінального провадження;
- визначити гарантії прав та свобод осіб, щодо яких застосовується особливий порядок кримінального провадження;
- вирішити основні теоретичні та практичні проблеми забезпечення прав при здійсненні затримання судді;
- вирішити основні теоретичні та практичні проблеми забезпечення прав при здійсненні затримання народних депутатів України;
- вирішити основні теоретичні та практичні проблеми забезпечення прав при здійсненні затримання інших осіб, щодо яких здійснюється особливий порядок кримінального провадження;
- сформулювати пропозиції щодо вдосконалення кримінального процесуального законодавства в частині забезпечення прав при затриманні окремої категорії осіб.

Об'єктом дослідження є правовідносини, що виникають у зв'язку із забезпеченням прав при здійсненні затримання окремої категорії осіб.

Предметом дослідження є забезпеченням прав окремої категорії осіб при здійсненні їх затримання.

Методи дослідження. Методологічним підґрунтям дисертаційного дослідження виступає комплекс філософських, загальнонаукових та спеціально-наукових методів наукового пізнання. За допомогою діалектичного методу уточнено поняття затримання, його місце в системі заходів забезпечення кримінального провадження (підрозділ 1.2). Системний метод та метод системно-структурного аналізу використовувався при формулювання критеріїв класифікації затримання за чинним кримінальним процесуальним законодавством (підрозділ 1.2), систематизації міжнародних стандартів забезпечення прав затриманих осіб (підрозділ 1.3), а також удосконалення кола осіб, що віднесені законом до окремої категорії осіб в контексті положень глави 37 КПК України (підрозділ 2.1). За допомогою функціонального методу розкрито зв'язок між публічними функціями та професійною діяльністю, яку здійснюють особи, віднесені до окремої категорії та обсягом імунітету, що надається ним відповідно до КПК України та окремих законів (підрозділи 2.1, 2.2, 3.1-3.3). Формально-юридичний метод використовувався при дослідженні положень Конституції України, міжнародно-правових актів, кримінального процесуального законодавства України, рішень Європейського суду з прав людини (розділи 1,2,3). За допомогою порівняльно-правового методу було проаналізовано та зіставлено положення кримінального процесуального законодавства України та окремих зарубіжних країн, що встановлюють обсяг кримінального процесуального імунітету окремої категорії осіб, у тому числі в аспекті особливостей їх затримання (підрозділи 1.2, 2.1, 2.2, 3.2, 3.3.). Логіко-нормативний метод використовувався при формулювання змін та доповнень до КПК України та окремих законів України (підрозділи 1.3, 2.1., 2.2., 3.1-3.3).

Теоретичну основу дисертаційного дослідження складають праці вітчизняних та зарубіжних учених в галузі конституційного, адміністративного, кримінального, кримінального процесуального права, організації судових та правоохоронних органів тощо.

Нормативну основу дослідження становлять Конституція України, міжнародно-правові акти, Кримінальний процесуальний кодекс України, окремі закони України, що визначають правовий статус осіб, що віднесені до окремої категорії (Закон України «Про судоустрій і статус суддів», Закон України «Про Вищий антикорупційний суд», Закон України «Про статус народного депутата України», Закон України «Про Конституційний Суд України», Виборчий кодекс України, Закон України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», Закон України «Про прокуратуру», Закон України «Про Рахункову палату», Закон України «Про статус депутатів місцевих рад», Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України», Закон України «Про запобігання корупції»), акти законодавства окремих зарубіжних країн (Грузії, Естонської Республіки, Республіки Казахстан, Республіки Молдова, Латвійської Республіки, Республіки Польща, Федеративної Республіки Німеччина), підзаконні нормативно-правові акти.

Емпіричну базу дисертаційного дослідження становлять: рішення Європейського суду з прав людини, рішення Конституційного Суду України, постанови Верховного Суду, судові рішення, розміщені у Єдиному державному реєстрі судових рішень, рішення Вищої ради правосуддя.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що дисертація є першим спеціальним комплексним дослідження теоретичних та практичних аспектів забезпечення прав при затриманні окремої категорії осіб на основі положень КПК України 2012 року.

У межах проведеного наукового дослідження одержано такі результати, що мають наукову новизну:

вперше:

– запропоновано здійснювати класифікацію осіб, яких відповідно до ст. 480 КПК України віднесено до окремої категорії за такими критерієм як характер встановлених у законі гарантій незалежності та невтручання у їх діяльність (особи, які відповідно до закону наділяються кримінальним процесуальним імунітетом; особи, чия діяльність відповідно до закону забезпечується особистими гарантіями незалежності та заборони будь-якого незаконного впливу, тиску або втручання; особи, що залучені до процесу, який відповідно до закону є захищеним від протиправного втручання);

– обґрунтовано доцільність віднесення до окремої категорії осіб, які обіймають посаду прокурора прокуратури відповідно до ст. 15 Закону України «Про прокуратуру, працівників Державного бюро розслідувань, Директора та працівників Бюро економічної безпеки;

– обґрунтовано необхідність нормативного закріплення обов'язку слідчого, прокурора, повідомляти Генерального прокурора України (виконувача обов'язків Генерального прокурора) про отримання ними з будь-яких джерел відомостей, що можуть свідчити про вчинення суддею Вищого антикорупційного суду, народним депутатом України;

– сформульовано висновок про те, що ухвала слідчого судді про застосування запобіжного заходу щодо судді не може бути постановлена з підстав обґрунтованості підозри у вчиненні кримінального правопорушення, яке не було предметом розгляду Вищої ради правосуддя;

– обґрунтована доцільність впровадження такої нормативної регламентації, за якої народний депутат може бути затриманий без ухвали слідчого судді у разі, якщо останнього застали під час вчинення або безпосередньо після вчинення будь-якого тяжкого або особливо тяжкого злочину;

– обґрунтована доцільність участі представника ради адвокатів регіону при розгляді слідчим суддею, судом клопотання про обрання запобіжного заходу щодо адвоката, тимчасовий доступ до його речей і документів ;

– сформульована доктринальна модель особливостей порядку притягнення до кримінальної відповідальності Уповноваженого Верховної ради з прав людини, за якої його затримання, застосування до нього запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою та домашнього арешту, обшук, огляд його житла чи іншого володіння, особистий обшук не допускається без згоди Верховної Ради України (крім випадків затримання безпосередньо на місці вчинення кримінального правопорушення), а клопотання про дозвіл на його затримання з метою приводу, обрання та продовження щодо нього запобіжного заходу, обшуку, огляду житла, іншого володіння, тимчасового доступу до речей і документів, негласних (слідчих) розшукових дій мають бути погоджені

виключно Генеральним прокурором України (особою, яка виконує обов'язки Генерального прокурора України);

– запропоновано встановити у положеннях ст. 482 КПК України граничний строк затримання судді без згоди Вищої ради правосуддя;

удосконалено:

– наукові підходи щодо класифікації затримання, зокрема, запропоновано здійснювати її за такими критеріями як: залежно від ситуаційних умов здійснення затримання, залежно від диференціації кримінальної процесуальної форми, залежно від суб'єкта, щодо якого здійснюється затримання, залежно від сфери реалізації затримання;

– пропозиції законодавчого розширення переліку клопотань про застосування заходів, що обмежують права і свободи народного депутата України, які мають бути погоджені Генеральним прокурором України та віднесення до них клопотання про дозвіл на затримання з метою приводу, обрання та продовження строку дії запобіжних заходів щодо народного депутата України, арешт майна народного депутата України, тимчасовий доступу до речей і документів, які перебувають у володінні народного депутата України або містять інформацію щодо нього, обшуку, негласних слідчих розшукових (дій);

– пропозиції щодо вимог до змісту рішення Вищої ради правосуддя за наслідками розгляду подання про надання згоди на затримання судді, утримання його під вартою та арештом;

– доктринальну модель процесуального порядку затримання адвоката, відповідно до якої його не може бути затримано без ухвали слідчого судді за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення, що безпосередньо пов'язане із його професійною діяльністю;

– положення щодо меж застосування особливого порядку кримінального провадження, передбаченого Главою 37 КПК України, а саме обґрунтовано підхід, за якого такий порядок має бути застосований виключно у випадках, якщо на момент внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного державного реєстру досудових розслідувань особа обіймала посаду або мала статус, визначений ст. 480 КПК України незалежно від моменту вчинення діяння;

набуло подальшого розвитку:

– дефініція затримання як є короткочасного запобіжного заходу, що полягає у короткочасному позбавленні особи свободи, що застосовується з метою припинення кримінального правопорушення, забезпечення доказів, а також доставлення особи до слідчого судді, суду для вирішення питання про її звільнення або обрання до неї запобіжного заходу;

– позиція про те, що бездіяльність Генерального прокурора, яка полягає у невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань може бути оскаржена у загальному порядку, передбаченому Главою 26 КПК України;

– пропозиція нормативного закріплення обов'язку Вищої ради правосуддя під час розгляду подання про надання згоди на затримання судді, утримання його під вартою чи арештом перевірити, чи не є воно формою протиправного втручання у діяльність судді та порушенням гарантій його незалежності;

– аргументи на користь оптимізації переліку клопотань, які можуть бути розглянуті слідчим суддею без участі народного депутата України.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що сформульовані у дисертації висновки та пропозиції можуть бути використані у:

– науково-дослідній роботі - для розвитку подальших наукових досліджень проблематики забезпечення прав при здійсненні затримання окремої категорії осіб;

– правотворчій діяльності – для удосконалення нормативної регламентації затримання окремої категорії осіб;

– правозастосовній діяльності – для забезпечення єдності застосування норм кримінального процесуального та суміжного законодавства, що регламентує порядок затримання окремої категорії осіб

– навчальному процесі – при викладанні навчальних дисциплін «Кримінальний процес», «Досудове розслідування», «Проведення слідчих (розшукових) дій», «Криміналістика», «Методика розслідування кримінальних правопорушень».

Особистий внесок здобувача. Дисертація становить самостійне дослідження, викладені у дисертації висновки і пропозиції становлять особистий здобуток автора.

Апробація результатів дослідження. Положення та висновки дисертаційного дослідження обговорювались під час засідання кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія». Основні результати наукового дослідження були оприлюднені на: Міжнародній науково-практичній конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень» (м. Одеса, 19 травня 2023 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів» (м. Одеса, 26 квітня 2024 року), Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні питання розвитку юридичної науки в період воєнного стану» (м. Львів, 17 травня 2024 р.).

Публікації. Основні положення дисертаційного дослідження відображені у семи наукових публікаціях, у тому числі у чотирьох статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях, перелік яких затверджено МОН України, а також трьох тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Список публікацій здобувача за темою дисертації та відомості про апробацію матеріалів дисертації:

Список публікацій здобувача, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації

1. Драгунов В.В. Здійснення затримання виключно на підставах та відповідно до процедури, встановленої законом: стандарти, сформовані ЄСПЛ. Держава та регіони. Серія: Право. № 1(83), том 2. С. 66-70. URL: http://law.stateandregions.zp.ua/archive/1-2_2024/13.pdf

2. Драгунов В.В. До питання удосконалення кола осіб, щодо яких здійснюється особливий порядок кримінального провадження, передбаченого главою 37 КПК України. Правові новели: науковий юридичний журнал. № 23. 2024. С. 292- 301. URL: http://legalnovels.in.ua/journal/23_2024/39.pdf

3. Драгунов В.В. Розгляд Вищою радою правосуддя подання про затримання судді, утримання його під вартою чи арештом: окремі питання. Юридичний науковий електронний журнал. № 7. 2024. С. 563- 567. URL: http://lsej.org.ua/7_2024/136.pdf

4. Драгунов В.В. До питання про стан наукового дослідження проблеми затримання окремої категорії осіб у кримінальному провадженні. Право та державне управління. № 1. 2024. С. 432- 438. URL: http://pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/1_2024/63.pdf

Список публікацій здобувача, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації та додатково відображають її наукові результати

1. Драгунов В. В. Затримання судді за підозрою у вчиненні діяння, за яке встановлена кримінальна відповідальність: окремі питання дотримання належної правової процедури. Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. Т. 2. С. 330-332.

2. Драгунов В. В. Право затриманої особи бути негайно поінформованою зрозумілою для неї мовою про підстави арешту: стандарти Європейського суду з прав людини. Актуальні питання розвитку юридичної науки в період воєнного стану : Міжнародна науково-практична конференція. Науково-дослідний інститут публічного права, 17 травня 2024 р. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2024. С. 268-270.

3. Драгунов В.В. Кримінальні процесуальні гарантії забезпечення права на свободу та особисту недоторканість народного депутата України. Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. С. 452-453.

Характеристика особистості здобувача. У 2008 році закінчив Одеську національну юридичну академію за спеціальністю "Правознавство". З 2008 року по 2019 рік працював в органах прокуратури, з 2020 по 2022 займався індивідуальною адвокатською діяльністю, з 2022 по 2024 працював в Бюро економічної безпеки. У 2021 році вступив до аспірантури Національного університету «Одеська юридична академія».

Особистий внесок здобувача. Викладені в дисертації положення, які виносяться на захист, розроблені автором особисто.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана сучасною науковою мовою, стиль викладання відповідає прийнятному у науковій літературі й забезпечує легкість та доступність сприйняття наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційного дослідження.

Дисертація відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами від 03.05.2024, № 507).

Загальний висновок. Враховуючи викладене вважаємо, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Драгунова Віталія Вікторовича на тему «Забезпечення прав при затриманні окремої категорії осіб», відповідає спеціальності 081 «Право», вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами від 03.05.2024, № 507), Вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 (зі змінами від 31.05.2019, № 759) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами від 03.05.2024, № 507) та **рекомендується до захисту на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».**

У результаті відкритого голосування учасники засідання фахового семінару в кількості 14 осіб подали голоси «за». Ніхто із учасників фахового семінару не проголосував «проти» рекомендації дисертаційної роботи Драгунова Віталія Вікторовича до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді. Науковий керівник Гуртієва Л.М. участі в голосуванні не приймала.

УХВАЛИЛИ:

1. Затвердити висновок про дисертацію Драгунова Віталія Вікторовича на тему «Забезпечення прав при затриманні окремої категорії осіб», представленої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Драгунова Віталія Вікторовича відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами від 03.05.2024, № 507), Вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 (зі змінами від 31.05.2019, № 759) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого

постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами від 03.05.2024 р., № 507).

3. Рекомендувати дисертацію Драгунова Віталія Вікторовича на тему: «Забезпечення прав при затриманні окремої категорії осіб» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

4. Запропонувати Вченій раді склад наступний разової спеціалізованої вченої ради для проведення публічного захисту:

Голова: завідувач кафедри криміналістики, детективної та оперативно-розшукової діяльності Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., професор Аркуша Лариса Ігорівна.

Офіційний опонент: професор кафедри кримінально-правових дисциплін факультету № 2 Криворізького навчально-наукового інституту Донецького державного університету внутрішніх справ, д.ю.н, професор Лоскутов Тимур Олександрович.

Офіційний опонент: доцент кафедри кримінального процесу та криміналістики Одеського державного університету внутрішніх справ Міністерства внутрішніх справ України, к.ю.н. Марченко Олена Анатоліївна.

Рецензент: завідувач кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., професор Торбас Олександр Олександрович

Рецензент: доцент кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент Завтур Віктор Андрійович.

Результати голосування присутніх на засіданні докторів, кандидатів наук і докторів філософії за профілем поданої на розгляд дисертації: за – 14; проти – немає; утрималися – немає; науковий керівник участі у голосуванні не приймав.

Головуючий на засіданні,
професор кафедри кримінального процесу
Національного університету
«Одеська юридична академія»,
доктор юридичних наук, професор **Юрій АЛЕНІН**